De Levende Natuur 4 (11):264-268 (1900)

C. arietis L.



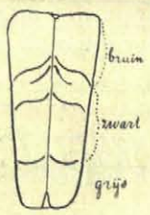
Oppassen met deze schets, want het wit beduidt *zwart*, en het zwart beduidt *geel*. 9—15 mM.

De larf in eiken en beuken.

Deze soort is onze meest gewone *Clytus*.

Anaglyptus.

A. mysticus L.



Voor de herkenning is deze schets der dekschilden voldoende; de hier zwart geteekende dwarsbandjes stellen *geel* voor.

Een alleraardigst geteekend kevertje van 't *Clytus*-model. 9—14 mM.

De larven in *Acer campestre*.

Cerambyx (Hammaticherus).

Dit kevertype heeft als voorbeeld gediend voor de gestyleerde figuur op het omslag van dit tijdschrift, bovenaan.

C. cerdo L. (*heros* Scop.). Heldebok, Groote Eikenbok.

Een prachtig bezit voor ieder verzamelaar, maar zóó zeldzaam, dat hij eigenlijk niet inlandsch te noemen is.

De larf in oude eiken.

Wie den kever hier te lande mocht vinden, kan hem onmiddellijk kennen aan de grootte (42—50 mM.), terwijl de verhouding van lengte en breedte ongeveer zijn als bij de beide volgende soorten. Pooten en sprieten forsch, oppervlakte als bruinzwart leer. Sprieten van 't wijfje even lang, van 't mannetje 1½ maal zóó lang als het lichaam.

C. Scopolii Füssl. (*cerdo* Scop.)

Kan een verkleinde uitgave van de vorige soort genoemd worden. 26—30 mM., zwart.

(Slot volgt.) J. JASPERS JR.

Vier dagen in een dorado.

(*Vervolg van blz.* 246.)

Volg me nu nog even deze steile helling af, dan kunnen we eens een kijkje in de moerassen nemen. Ja, drassig is 't hier, zelfs op de helling en uw voet zinkt weg in de molmende humuslaag, terwijl de krakende, hakende braamslingers u langer dan u lief is, kluisteren aan die gevaarlijke plek. Nu nog over dit beekje gewipt en zie: hier heel beneden is 't waarlijk nog droger en vaster dan op de helling omhoog!

Vóór u hebt ge een zoo goed als vlakke veenhei, met hier en daar een boomgroepje; en doorsprenkeld met plassen en poelen. Links de donkere, steil oprijzende heuvelrand, waarvan we straks afdaalden. Volgen we dezen rug, dan arriveeren we vanzelf in het Rijkswald, maar dat blijft een onbereikbaar ideaal op deze onze spoedreis.

Wollegras vormt hier en daar de karakteristieke vlokkengroepjes in 't geelgroene sphagnumkleed. Waterklaver steekt overal in en langs de plassen de Japansche bloemtrossen omhoog. Drosera, moerasaardbei, waternavel zetten tint in 't waterig fluweel. Elke plas is omzoomd door dophei; soms maakt een els van kreupelen vorm er een beeldig tafereeltje van, vooral 's zomers, als de witte waterrozen bloeien, die zich in de ondiepe plasjes overal bij massa's genesteld hebben, in gezelschap van potamogetonsoorten.

Listera en klimop, twee soorten Salomonszegel en de „Vleugeltjesbloemen" beminnen meer de drogere standplaats, die de kleine beltjes bieden, terwijl Zenegroen, tallooze Moeras-, Kam- en Koningsvarens, Munt, Gagel en Dotters geen nadeel van natte voeten schijnen te ondervinden.

Van weer een andere dier schetswaardige plaslevensgemeenschappen stijgen verschillende jubelzangen omhoog. Geen wonder! Zie eens, welke heerlijke nestgelegenheden dat dichte randriet, die lischdodden bieden en vooral die boomgroep van bloeiende Meidoorn, Wilde Sneeuwbal en Els op gindsch eilandje!

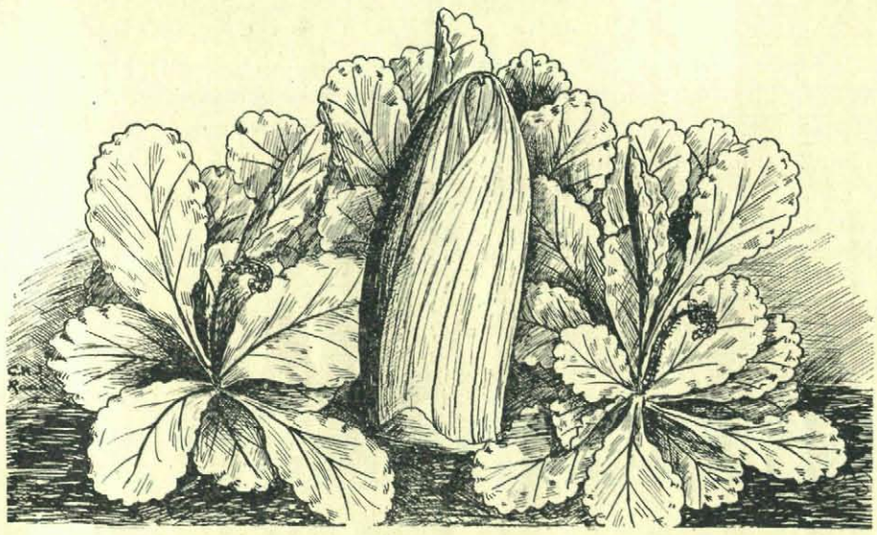
Op den bodem van zoo'n gewoonlijk koepelachtig „hol" boschje is 't weer een rijkdom aan soorten ongekend! De grond is er besneeuwd met de veelbloemige Salomonszegels, waartusschen Rapunzels, Euphrasia's, Pulmonaria's, knollige Lathyrus, Vicia, vroeg Havergras, Heggekruid, Vleugeltjesbloemen

De Levende Natuur 4 (11):264-268 (1900)

en Moehringia's hare kleurige, zachte oogjes opslaan.

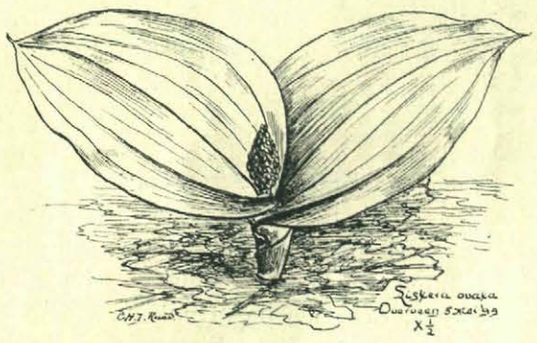
Weer wat verder en zeer verspreid staan tallooze Orchis incarnata's, minder latifolia's en weinig Sturmia's, terwijl men hier Orchis Morio slechts aantreft in groepjes van vijf of zes.

Tallooze liefelijk jubelende, aardige donsballetjes komen uit de bosschen, ginds hoog op de heuvels, hier vooral 's avonds een kijkje nemen, om heel in de verte de neigende dagvorstin gloeiend rood te zien wegschuilen achter nevelgaas, dat zijne fantastische vormen trotsch tooit met heur glansen.



Opkomende Listera tusschen rosetten van Saxifraga. (Nat. grootte).

Klauwieren, de grootste onder de kleine, laten zich dicht naderen, zoodat we 't roofvogelachtige snavelpuntje duidelijk kunnen onderscheiden. Geelgorzen zingen ginds, hoog verheven boven vlakte en moeras, op 't hoogste twijgje een aanhoudend avondlied. Alleen Paapjes en Roodborsttapuiten blijven bij troepjes ijverig in de weer in de kreupelboschjes der hellingen, hun karakteristiek geschetter



Jonge Listera ovata.

uitende. Ge volgt ze meermalen naar de kleine veilige boomgroepjes, wat meer omlaag; soms volgt een paartje u steelsgewijze er heen en dan doen ze samen erg angstig, vallen vleugellam neer, maar hun nestjes vindt ge niet.

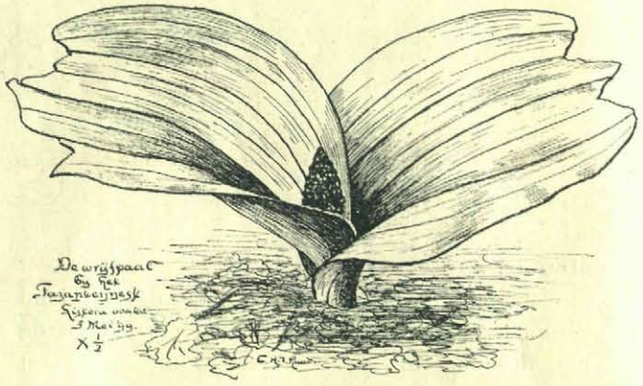
En nu terug langs den schemer der beek, waar Moehringia slingert haar eenvoudige sterretjes langs bloedroode beltjes van vroeg Havergras, en Polygalaoogjes zich verliezen in 't duister.

Vaarwel, schoone streek, niet voor steeds, zoo we hopen. Wees gegroet, bloem en plant, vogelkeeltjes; zij 't kort . . . .

De laatste nacht is nu doorgebracht in deze liefelijke landouw, waar de geest zich zoo rustig voelde . . . .

't Is morgen! We zullen heden nog eenmaal bosch en heuvelen en dal en beemd doorkruisen, maar reeds weer op den terugweg naar stadsgewoel en kargerol en hooge bruggen en grachten met water, waarvan het helder nat van 't spattend beekje geen familie meer is.

't Is een stille, vredige, bijna doodsche morgen! Heuvel en woud hebben zich dichte, mistige dampenkleeden om de leden geslagen, die ons beletten, hun schoon te bewonderen. We gaan op weg! Eerst nog eenmaal, heden voor 't laatst, den Kiekberg beklommen! We bereiken den top! Diepe stilte heerscht, door geen geluid, zelfs geen vogelgeluid of geen droppelgetik nu verbroken. 't Is of de nevelkleeden elke trilling doen sterven, of



Jonge Listera, door fazanten gehavend.

we ons verhieven op wolken tronen boven aarde en heuvelen en dalen en bosschen! Boven ons: mist en nevelen; geen schitterend hemelazuur. En rondom waar we *weten*, dat heuvel en dal zich plooit in de diepte, die diepte ook gevuld met de matwitte sluierdampen. Alles is nevel en ondoorzienbaar vocht! En instinctmatig zouden we de handen willen uitstrekken naar die boomen, die stammen, die we weten, dat er zijn, ginds omlaag; naar dat landschap aan onze andere zij, den vlakken bodem,

De Levende Natuur 4 (11):264-268 (1900)

zich uitstrekkend tot den horizon! Maar slechts een eiland, in wolken gehuld, door nevels gekroond, van welks bodem niets dan een kleine cirkel te zien valt, die den voet omringt, schijnt ons ter woning gegeven!

Zoo dalen we weer van den top en gaan af in een dal, waar we *weer* slechts nevelen vinden en de hoogte niet meer aanschouwen, die we daareven verlieten. Maar dan rijst onze weg. Weer staan we omhoog; dat voelen we, al zien we niet de keteldalen, die omlaag wis bestaan. En dan komt er plotseling een liefblauwe ruit omhoog in het matwit. Dan scheurt zich de nevel vaneen en rolt zich naar wijd en ver heen, weg in zichtbare witgrijze, rollende golven en ontdekt als door een tooverslag aan ons verwonderd oog dalen en heuvels en donkere bosschen, die hij verborgen hield onder 't dek. En nog verder ontrolt zich het matwit gordijn, tot 't de heldere zonne weer vrij laat, die plotseling bosch en dal en heuveltop in schittering werpt. En 't is of de schepping opnieuw werd geschapen! Ook 't zuchtje, dat scheurde den nevel vaneen, schudt takken en twijgen, die tikk'lend hun dropp'len verliezen. Meteen rijzen juublend de vooglen omhoog uit de takken, waar mist hen verborgen eerst hield, en 't uit alles één loflied, één vreugdegejuich en ginds omlaag, in de diepe verte, rollen de laatste mistkleedjes zich op en weg over bosch en velden. En hangt er hier en daar nog een matwit wolkje in de diepe dalklooven, 't is de heldere zon, die 't optrekt.



De grauwe Klauwier of Negendooder.

Nu door 't heerlijk in zonlicht badend landschap op Groesbeek aan en vandaar op 't kompas maar recht toe, recht aan naar Nijmegen. Den „weg over de zeven heuvelen" zullen we heden eens niet nemen; al dwalend komen we over wel twintig heuvelen met de bijbehoorende bosschen en beken en diepten en al die eigenaardige schoonheden, die ons zooveel vertellen, dat ons zoo moeilijk uit de pen wil.

Wat hebben we gedwaald; wat zijn we een dalen, een bosschen doorgetrokken, waar de vogels in geen jaren andere tweebeeners gezien hadden, zeiden ze! Eindelijk arriveerden we bij een dicht dennenbosch en daar lag op een hoogen top op een kwartier afstands; „huize Den Heuvel." Nu konden we ons weer wat beter op de wandelkaart oriënteeren. Er te komen was echter een onbegonnen werk: een buitengewoon diep dal, waar een weg een onbekend verkeersmiddel is, scheidde ons ervan en maakte den afstand door de bodemgolving een verbazend eind grooter.

Daarom sloegen we naar links af en begroetten eindelijk den eersten, heusch echt aangelegden weg weer bij 't dorpje Wijler op Duitsch grondgebied. Spoedig voerde de weg van Kleef naar Berg en Dal ons nu weer op vaderlandschen bodem terug. Nu, die weg is alleen wel een vacantie waard; al was 't maar alleen om zijne Rapunzels, zijne leemgroeven, als geknipt voor sepia-teekeningen en zijnen Duivelsberg, waar, tusschen de diverse onderdanen der beklimmers door, die hier zich verlustigen aan een majestueus panorama, tallooze graafwespen de snuittorren slepen naar hun holen. Nog even ons schoone vergezicht achter hotel Berg en Dal aanschouwd en dan rest ons nog juist de tijd, om een kijkje te nemen in 't overschoone kastanjedal, waar echter de natuur heel wat meer van den restaureerlustigen mensch heeft te lijden gehad dan 't heerlijk plooiend landschap, dat we van morgen verlieten.

Toch is 't een eenig heerlijk plekje! Een diep, nauw dal, waarvan de hellingen ellendikke tamme kastanjes dragen, bergt in zijn schoot een helder beekje, dat bijna overal zich schuchter bergt onder

De Levende Natuur 4 (11):264-268 (1900)

een weligen kleurenschat: groen en geel en wit en paars van Impatiens, Scrophularia, Rapunzels, Salo-



Bloeitop van Aquilegia × ½.

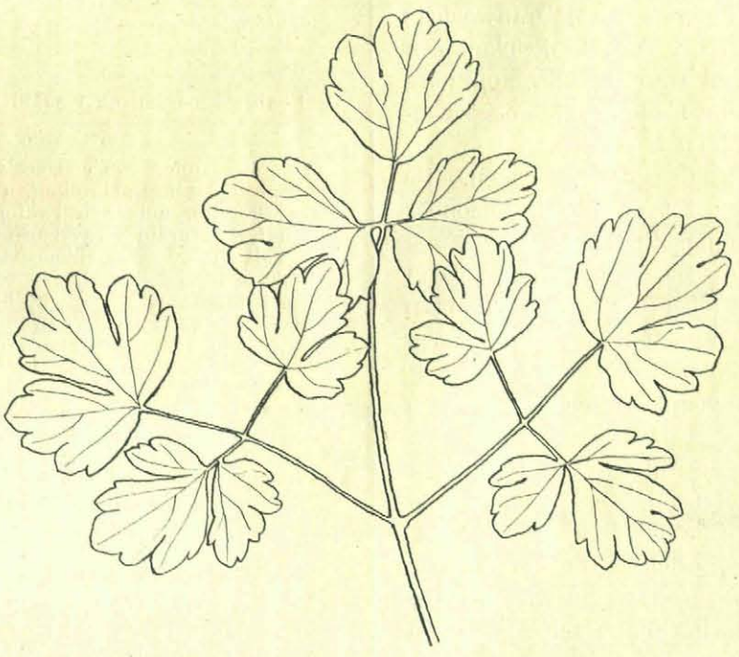
monszegel, Convallaria, Heksenkruid, Varens, Galeobdolon, Geranium Robertianum, Oxalis enz. enz., in 't kort: een kleine repetitie van al 't genotene. Steile paden, die hier en daar zelfs een trap noodig maakten en artistieke bruggen voeren u langs de hooge helling en over de beek, die zich voedt uit den kunstmatigen waterval van den hooggelegen vijver, omringd door een moerassigen bodem, waar alles en nog wat te vinden is. Nu nòg een verdieping hooger, zou ik haast zeggen, en ge vindt een bank, vanwaar ge dat alles: vijver en val en beek en bosch en kruid op eenmaal saam kunt overzien!

Zie, dàt noem ik: kunst natuur de hand reiken, dàt 't ideaal voor aanleg. Dat brugje is door menschenhanden gespannen over de beek, maar deze zelf boorde, door geen menschenoog gezien, voor eeuwen zich een weg door den zandbodem en natuur zelf plantte die kastanjereuzen, die lelietjes, dat springzaad, die Rapunzels er naast. Toon zulk een „aanleg" gerust nog ééns, voor 't laatst voor zijn vertrek, aan een natuurliefhebber, die op 't punt staat zijn lievelingsland te verlaten, terwijl het „rollend materiaal" al sist en stampt van ongeduld, om hem weer met gierenden vaart te sleuren in een atmosfeer van vuilen schoorsteendamp en tramgebengel!

Nog even geduld! Ik zal even voor *De Levende Natuur* een schets maken van dien gewrongen kastanje, daar op de helling. Daar heeft de heer Thijsse vroeger eens om gevraagd. 't Is lastig teekenen hier op dit hellend vlak, met 't schetsboek op den wandelstok; en ga je zitten, dan zie je de kurketrekkers niet mooi, en ga je hoogerop, dan zie je de grootste dikte niet. Eindelijk is 't ding klaar; pinxit in tormentis! Nu nog even gemeten: dwarse doorsnede van den stam 1½ à 2 M. Boom gespleten onder 't draaien in de richting: noord, west, zuid, oost.

En thans voor goed vaarwel! Ook hier zij 't scheiden kort.

De bel luidt; de plantenbus krijgt een schok, dat fieschjes en doosjes rammelen en stampend gaat 't voort; al sneller. Nog wacht ons 't prachtig vergezicht over Waal en stad op de spoorbrug en dan ligt alles weer achter ons; maar 't telkens afgebroken gesprek, dat slechts loopt over wat we genoten en zagen, over de vogelzangen en vergezichten, die onzen geest verkwikten, het tuigt, dat dat alles nog voorstaat in onze ziel en er nooit, nooit zal uitgewischt worden.

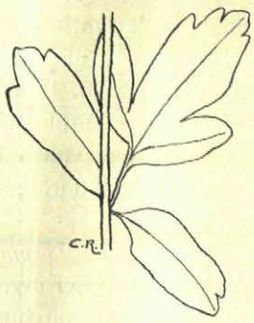


Wortelblad van Aquilegia × ½.

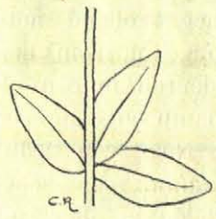
Naschrift: den vijfden dag! Beschouw thans den natuurliefhebber, met opgestroopte hemdsmouwen zijne schatten uitpakkende! In dit terrarium de kluit pootende van een Orchidee, in gindschen bak een Dalkruidplantje schadeloosstelling biedende voor zijn vrije heuvelen en bosschen. Dan zorgvuldig

De Levende Natuur 4 (11):264-268 (1900)

zijn Aquilegiazaad uitzaaiend en eindelijk is de planterij klaar! De „vuile boel," alias echt Geldersch zand en slijk is opgeveegd; eene „vieze" spin, bij ongeluk meegebracht, onmeedoogend doodgetrapt; een duizendpoot, die uit een hoopje bladeren kroop,



Stengelblad van Aquilegia × ½.



Bovenste stengelblad van Aquilegia × ½.

„ajakkes" gedoopt, alvorens eveneens den slofdood te ondergaan en alles is aan kant.

Hier en daar lees ik in 't bloemoog van een echt plasmolenaartje: „die hooge heuvel, hè?" of: „dat schoone dal, waar ik ook vandaan kom!" en de Alpensalamanders, die zich dadelijk bij de wormen in 't ruime aquarium thuis voelen, wippen me met hun vroolijk staartgekringel toe: „de groeten aan neefjes en nichtjes, als je er soms weer komt!"

En nu, 't is toch nog vacantie, wat aan 't teekenen in 't gezicht van al die souvenirs en nieuwe vrienden uit 't schoone land! En dan komt ook de gewrongen kastanje weer voor den dag; en de zooveelste aflevering der *Levende Natuur* wordt opgeslagen, om die *andere* plaat ook nog eens te zien en de wringingen te vergelijken. En dan blijkt 't waarlijk, dat 't een en dezelfde boom is en dat de heer S. denzelfden boom fotografeerde voor ons tijdschrift. Dat treft aardig! Ja, 't is precies dezelfde en van dezelfde zijde genomen! Nu een aansporing te meer, om nog eens plasmolenwaarts te trekken en dan naar wringstammen uit te zien, die aan de lezers van ons tijdschrift nog niet voorgesteld zijn.

CHRISTIAAN H. J. RAAD.

A'dam, Dec. '99

IRIS FOETIDISSIMA.

Het geslacht Iris bevat soorten, waarvan de bloemen in schoonheid voor die der schoonste Orchideen niet behoeven onder te doen. Iris foetidissima behoort daartoe niet. De bloemen zijn klein, en vallen ook door hare kleur — een grauwachtig lilablauw — niet in het oog. Toch is de plant een sieraad voor elken tuin, al ware het alleen om hare glanzende, donkere, groene bladeren, die ook 's winters hunne frischheid blijven behouden.

Haar grootste sieraad zijn echter de zaden. De vrucht is in verhouding tot de bloem bijzonder groot, wel 6 à 8 cM. lang. Zij neemt er dan ook behoorlijk den tijd voor. Bloeit de plant reeds in Juni, niet voor half October worden de vruchten rijp. Nu berst de doosvrucht open, de kleppen buigen zich naar achteren om, de prachtige oranjekleurige zaden treden te voorschijn en coquetteeren in het herfstzonnetje.

Wat komen ze prachtig uit tegen de donker groene kleur der zwaardvormige bladeren, en wat blijven ze lang aan de zaadlijsten hangen! Het is inderdaad een prachtig gezicht. Ook afgesneden houden zij zich zeer lang goed, en zijn voor winterbouquetten een uitgezocht materiaal. De plant groeit op elken bodem, maar geeft de voorkeur aan een vochtige, niet beschaduwde standplaats. De maand Maart is de beste tijd voor het verplaatsen.

Er bestaat ook een bonte varieteit, die veel in tuinen wordt aangetroffen, bijna meer dan de groenbladerige soort. Ik heb er echter nooit bloemen of vruchten op aangetroffen. Is misschien een uwer lezers gelukkiger geweest, dan zou ik dat gaarne vernemen.

Hillegom. VAN MEERBEEK.

Eenige recepten en wenken voor den verzamelaar.

Kunstmatig zeewater.

Voor het vullen van een zeewater-aquarium kan men de volgende oplossing gebruiken. ('t Is en blijft armoê lijden).

Op 100 liter zuiver welwater neme men 2½ K.G. keukenzout, 180 gram zwavelzure magnesia, 45 gram zwavelzure kali en 270 gram chloormagnesia.

Is de oplossing gereed, dan zet men haar open in de lucht voegt eenige aan steenen hechtende zeewieren bij en laat alles 2—3 weken bij de gewone temperatuur rustig staan. Zoodra zich aan de glazenwanden mikroskopisch kleine wieren afzetten, is het water voor het gebruik geschikt. Men zuivert nu de wanden, brengt het aquarium op zijn plaats en kan den volgenden dag beginnen het te bevolken.

Recept voor arsenikale zeep, ter bereiding van huiden.

Men neemt 1 deel zuivere witte zeep, 1 deel witte arsenik (= rattenkruid, zwaar vergift, wees voorzichtig), ½ deel kamfer.

Men snijdt de zeep in dunne schilfers, brengt ze boven een zacht vuur in een pot met zeer weinig water, roert aanhoudend om met een houten lepel; wanneer het goed gesmolten is, kan nog ½ deel fijn gestampte gips worden toegevoegd. Hierna neemt men het van het vuur; voegt er langzaam de arsenik bij, terwijl men 't mengsel voorzichtig omroert. Ten slotte voegt men ook de kamfer toe, die men in een weinig alcohol heeft opgelost; na het nogmaals goed dooreen gemengd te hebben, bewaart men deze zeep in verglaasde steenen potjes (achter slot).

(Vervolg op blz. 280).